

УДК 378.014(477)

Матюха М.М., к.е.н., доцент
*Київський національний університет
технологій та дизайну*

ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Збройний конфлікт виступає як деструктивний фактор, цілеспрямованого знищення освітньої інфраструктури та обмеження економічних перспектив для молодого покоління та у подальшому ускладнює процес після воєнного відновлення, створення соціальної та політичної нестабільності. У таких умовах формування людського капіталу проходить під впливом руйнувань закладів освіти, високим рівнем безробіття, що є ключовим медіатором поглиблення психосоціальної травматизації та економічної маргіналізації молоді.

Поряд з цим, безробіття виражається у неповній зайнятості та відсутності «гідної праці». Найчастіше молодь, що не має офіційної роботи, часто змушена займатися низькопродуктивною, нестабільною та небезпечною діяльністю. Такий стан призводить до проблеми відсутності необхідного накопичуваного досвіду, що призводить у свою чергу, до втрати можливостей забезпечення гідних умов життя, втрати необхідних доходів.

Для подолання руйнівного циклу конфлікту та бідності необхідні багатогранні та інноваційні освітні стратегії, які зосереджені на відбудові людського капіталу у перспективі. Ці стратегії повинні одночасно відновлювати освітні системи із врахуванням потреб ринку праці, використовуючи як традиційні, так і нові підходи, що забезпечують молоді шлях до гідного існування. Традиційний підхід підготовки кадрів, що відокремлює психологічну підтримку від економічних та освітніх ініціатив, є неефективним в умовах військового стану. Нові освітні програми вимагають інтегрованого підходу, який одночасно враховує надання соціальної, психологічної підтримки, освітніх послуг та можливостей ефективного працевлаштування. Така підготовка кадрів має привести до ефективної адаптації молоді на робочих місцях в умовах воєнного стану. Розвиток освітніх закладів має сприяти можливостям безпосередньо усувати ключові джерела щоденного стресу, що є необхідною умовою для стійкого психологічного відновлення для ведення гідних умов праці та економічної стабілізації [2].

Найбільш практичним підходом до післявоєнної економічної відбудови є зростання "гіг-економіки" та віддаленої роботи. Така модель сприяє можливості отримувати дохід без необхідності мігрувати, залишатися у своїх громадах та уникати небезпек. У свою чергу освіта має бути ціленаправлено забезпечувати надання навичок у сфері цифрових технологій: цифрова грамотність, графічний дизайн, консалтинг та віртуальний асистенс [3]. Іноді конкретні навички дають можливість не відступати від реалій ринку, дають можливість продемонструвати здібності на практиці, отримати робоче місце.

Іншим напрямом розвитку надання освітніх послуг є неформальна освіта, що трактується як надання можливості молоді розвиватися самостійно. Неформальна освіта

зосереджена на розвитку «м'яких навичок» (soft skills), які є універсальними та трансформуються відповідно до вимог часу. До них належать вміння планувати свій час, здатність аналізувати складні проблеми та шукати їхнє рішення, а також розвинені комунікативні навички. Нині спостерігається у цій сфері пробіл, коли молода людина не здатна самостійно навчатися і самостійно розвиватися, що проявляється у не здатності проводити самостійні дослідження, застосовувати навички на практиці, знаходити та обробляти необхідну інформацію, знаходити своє місце у трудовому колективі, виходити за межі комфорту. Це вказує на те, що справжня цінність освіти. У воєнний час, полягає не стільки в отриманні диплома, скільки в розвитку універсальних компетенцій, які готують людину до безперервного навчання та адаптації. Доцільно у такий час використовувати моделі дуальної освіти, залучення студентів до роботи у реальні підприємства. Бажано у цій сфері запровадити використання грантових проєктів залучення молоді до роботи на підприємствах [1].

Вітчизняний ринок праці для молоді характеризується диспропорціями розвитку, розривом між наявною ситуацією та необхідними освітніми навичками. Найефективніші заходи в освітніх закладах мають сприяти співпраці між формальною та неформальною освітою, а також бізнес-середовищем, надаючи пріоритет практичним навичкам, адаптивності та навчанню впродовж усього життя.

Список використаних джерел:

1. Пузирьова П. В. Засади використання штучного інтелекту в інвестиційно-фінансовій сфері / П. В. Пузирьова, Д. Т. Ірناзаров, О. В. Халіляєва // Управління бізнес-процесами та технологічними інноваціями в сучасних умовах та в післявоєнний період = Management of business processes and technological innovations in the current context and in the post-war period : збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 10-11 жовтня 2023 року. – Ч. 2. – Київ : НТУ, 2023. – С. 136-139.

2. Від кризи до класу: як ООН підтримує освіту в зонах конфліктів [URL: https://news.un.org/en/story/2025/07/1165417](https://news.un.org/en/story/2025/07/1165417).

3. World Employment and Social Outlook Trends 2022 URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_834081.pdf